

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1, 15006 Tallinn
info@just.ee

Teie: 22.10.2024 nr JUM/24-1062/-1K

Meie: 06.11.2024 nr 5-7/24/160-3

Eelnõu kooskõlastamine märkustega

Kaitseministeerium on tutvunud Justiitsministeeriumi esitatud halduskohtumenetluse seadustiku muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (edaspidi *eelnõu*). Kaitseministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkuste ja ettepanekutega arvestamisel.

Eelnõuga kaotatakse nõue taotleda halduskohtult luba jahipidamisõiguse, mootorsõiduki juhtimise õiguse, kalastuskaardi, relva ja relva soetamisloa ning väikelaeva ja jetijuhtimise õiguse peatamiseks, kui kutsealune ei täida tervises seisundi hindamisele ilmumise või ajateenistusse asumise kohustust või reservis olev isik ei täida õppekogunemisele ilmumise kohustust. Sellega seoses tunnistatakse kehtetuks kaitseväeteenistuse seaduse (edaspidi *KVTS*) §-id 33¹ ja 71¹, mis reguleerivad eelpool nimetatud õiguste ja lubade peatamise menetlemise algatamist, isiku teavitamist ning Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväge õiguslikku pädevust nende õiguste ja lubade peatamise algatamiseks.

Eelnõu peamine eesmärk on lihtsustada halduskohtumenetlust. Kaitseministeerium toetab kohtu loa taotlemise kaotamist õiguste ja lubade peatamise protsessis, kuid ei nõustuda eelnõu §-ga 4, millega tunnistatakse KVTS §-id 33¹ ja 71¹ tervikuna kehtetuks järgmistel põhjustel:

1) Eelnõu väljatöötamisse ei ole kaasatud Kaitseressursside Ametit, Kaitseväge, Transpordiametit, Keskkonnaametit, Politsei- ja Piirivalveametit ega Eesti Jahimeeste Seltsi, kes on vahetult seadusemuudatuse subjektideks ning hakkavad vahetult otsustama ilma kohtu vahekontrollita erinevate lubade peatamise üle. Seetõttu ei ole ka käesoleval juhul võimalik hinnata, kuidas nimetatud muudatused praktikas toimida võiksid ning milliseid protsesse peaksid haldusorganid edaspidi muutma ning kas nimetatud muudatused tagavad tööprotsesside ja töökoormuse vähendamise, mis on vajalikud eesmärgi efektiivselt saavutamiseks ja mis paratamatult muutuvad seoses seadusmuudatusega.

2) Kehtiva õiguse kohaselt on KVTS §-s 33¹ sätestatud, millisel juhul võib Kaitseressursside Amet algatada õiguste ja lubade kehtivuse peatamist ning §-s 71¹ on sätestatud, millisel juhul võib seda teha Kaitseväge. Enne õiguste ja lubade peatamise algatamist hoiatab Kaitseressursside Amet või Kaitseväge isikut, kes on korduvalt jätnud kohustuse täitmata. Hoiatus tuleb isikule kätte toimetada KVTS-is sätestatud korras. Kui isik jätab hoiatuses märgitud kohustuse taaskord täitmata, võib Kaitseressursside Amet või Kaitseväge kehtiva õiguse kohaselt taotleda halduskohtult luba isikule väljastatud õiguste ja lubade peatamiseks. Lisaks on kõnesolevates sätetes esitatud loetelu, milliseid andmeid ja tõendeid tuleb Kaitseressursside Ametil või Kaitseväel halduskohtule esitavale taotlusele lisada. Halduskohtult õiguste ja lubade peatamiseks loa saamisel (kohtumäärus) edastatakse see asutusele, kes vastavaid õigusi või lube väljastavad. Kohtumäärus on olnud asutusele kohustav ning siinkohal asutus ei saa õiguste ja lubade peatamisest keelduda. Õiguste ja lubade kehtivus peatatakse, kuniks isik on kohustused täitnud. Kohustuse täitmisest teavitab asutust Kaitseressursside Amet või Kaitseväge.

Eelnõu kohaselt tunnistatakse eelpool kirjeldatud kord ja põhimõtted kehtetuks ning lubade ja õiguste peatamise sätted jäävad muudetud kujul vaid eriseadustesse, v.a KVTS-i, mis reguleerib kaitseväeteenistuskohustuse täitmist. Eelnõu kohaselt antakse õiguste ja lubade peatamise otsustamine vastavale asutusele või isikule (Transpordiamet, Keskkonnaamet, Eesti Jahimeeste Selts, Politsei- ja

Piirivalveamet). Eelnõukohase seaduse jõustumisel võib näiteks „*Transpordiamet peatada mootorsõiduki juhtimise õiguse kutsealusel, kes ei täida kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud tervises seisundi hindamisel osalemise kohustust või ajateenistusse asumise kohustust, ning reservis oleval isikul, kes ei täida Kaitseväge määratud ajaks õppekogunemisele ilmumise kohustust. Transpordiamet lähtub otsuse tegemisel Kaitseressursside Ameti või kaitseväge poolt isiku ärakuulamise kogutud andmetest, kui lisaandmete saamine ei ole vajalik.*“. Eelnõuga kavandatud lahenduskäik võib osutuda problemaatiliseks, sest eelnõu ei reguleeri isiku teavitamise kord, õiguste ja lubade teatamise menetluse algatamise ja läbiviimise korda, menetlemise tähtaegu ning Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväge poolt esitatud taotluse rahuldamata jätmise tagajärgesid.

3) KVTS §-ide 33¹ ja 71¹ tervikuna kehtetuks tunnistamisega kaotatakse Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväge pädevus korduvalt kohustuse täitmisest kõrvalehoidja suhtes lubade ja õiguste kehtivuse peatamise taotlemiseks, sest kaotatakse KVTS-is õiguslik alus sellise piirava meetme rakendamise võimalikkuse kohta. Vastava meetme kasutuselevõtu võimalus jäetakse eelnõuga vaid vastavaid lube ja õigusi reguleerivatesse eriseadustesse. Kaitseministeeriumi hinnangul peab Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväge pädevusnorm olema sätestatud kaitseväeteenistust reguleerivas eriseaduses ning kaudselt lube ja õigusi reguleerivatest seadustest pädevusnormi tuletamine ei taga õigusselgust ega ole piisav lubade ja õiguste peatamise menetlustoimingute teostamiseks.

Vastavale seisukohale on varasemalt jõudnud ka Justiitsministeerium, mil on korduvalt rõhutanud, et kaitsevägekohustuslaste osas andmete küsimise, kogumise, toimingute tegemise alus ja eesmärk ning Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväge pädevus nende toimingute tegemisel peavad selgelt olema sätestatud KVTS-is. Põhjuseks on Justiitsministeerium toonud asjaolu, et kodanikul peab olema selge ülevaade ja kindel arusaam, milliseid toiminguid tema suhtes võib algatada ja milliseid andmeid selleks on asutusel õigus koguda. Eelnõuga hakkaks sisuliselt kaitsevägekohustuse täitmata jätmise tagajärgede üle otsustama asutus või isik, kelle seadusest tulenev ülesanne ei ole kaitsevägekohustuse korraldamine.

4) Asutustel on õigus töödelda vaid neid isikuandmeid, mis on vajalikud tema seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks ehk asutuse poolt pakutava teenuse osutamiseks või õiguse tagamiseks (näiteks juhilubade väljastamisel töötleb Transpordiamet vaid neid andmeid, mis on vajalikud isikule mootorsõiduki juhtimisõiguse väljastamiseks. Loetelu andmetest on kehtestatud vastavates õigusaktides). Kaitseministeerium palub eelnõu isikuandmete töötlemise õiguste võrra, vastavalt asutuste pädevusele, täiendada.

5) Kaitseministeerium ei toeta hoiatuste kaotamist. Senine praktika näitab, et piiravate meetmete rakendamise kavatsuse kohta hoiatusteate saatmisel on olnud positiivne mõju eriti isikute osas, kelle kohustuse mittetäitmine on olnud küll korduv, kuid pole veel muutunud süstemaatiliseks. Selliste juhtumite puhul täidab Kaitseressursside Ameti hinnangul isik kohustuse peale hoiatuse saamist, mistõttu ei ole vajadust isiku õigusi riivavat otsust teha ja see vähendab hilisemat koormust selgitamise, vaidemenetluse ja halduskohtusse pöördumise vähenemise näol.

6) Eelnõuga ei ole hinnatud, millised tagajärjed kaasnevad nii isikule kui ka taotluse esitanud asutusele, kui kaalutusõigus antakse haldusorganile. Kaitseministeeriumi hinnangul kasvab oluliselt vaidluste osakaal, mis omakorda suurendab haldusorganite töökoormust.

7) Eelnõuga jääb ebaselgeks, kuidas teavitab luba andnud haldusorgan taotlejat loa kehtivuse peatamise kohta või peatamata jätmise kohta. Seetõttu jääb ebaselgeks, kuidas saaks Kaitseressursside Amet või Kaitseväge haldusorgani otsuse vajadusel vaidlustada ning kas vaidlustamine toimuks kohtus või luba väljastanud haldusorganis. Kaitseministeeriumi hinnangul tuleks vastav vaidlustamise kord täpsemalt reguleerida.

Kokkuvõttes Kaitseministeerium toetab kohtu loa taotlemise kaotamist, kuid tuginedes eeltoodud põhjendustele, oleme seisukohal, et kaitseväeteenistuskohustusest kõrvalehoidjate korral õiguste ja lubade peatamise otsustamise õigus peaks jääma Kaitseressursside Ametile ja Kaitsevägele ning õiguste ja lubade väljastaja haldusorgan peaks jääma otsuse täideviijaks. Samuti peab Kaitseministeerium vajalikuks, et KVTS-is oleks jätkuvalt sätestatud Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväge pädevus kõrvalehoidjate suhtes õiguste ja lubade kehtivuse peatamise pädevuse osas ning oleks selgelt sätestatud lubade ja õiguste kehtivuse peatamisest teavitamise kord. Eelnevast tulenevalt leiame, et KVTS §-id 33¹ ja 71¹ ei saa tervikuna kehtetuks tunnistada.

Lisaks palume täiendavalt analüüsida eelnõuga tehtavate eriseaduste muudatuste mõju asutuste töökorraldusele ja töökoormusele. Samuti palume muudatuste rakendamiseks näha ette piisav aeg, et Kaitseressursside Amet ja Kaitseväge saaks luba andvate haldusorganitega vajalikud protsessid läbi arutada ning vajalikud arendused teha.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Pevkur
Minister

Eda Loo-Suun
eda.loo-suun@kaitseministeerium.ee

Gerli Morell
gerli.morell@kra.ee